

૨૬

18-7-1938

અક્કલનો ઓથમીર

અથવા Reg. No. 38

ગામડીયો ગમાર.

(હાસ્યરસથી ભરેપુર વાર્તા)

લેખક,

HOME DEPT.

સ્વ. મણિલાલ એન. બોધવાળા. (Police)

Reg. No. 2168

પ્રકાશક,

Page 1/10

શ્રી "ગુજરાતી" સાહિત્ય સંદેશ.

સલાબતપુરા-સુરત.

સોલ એજન્ટ-શ્રી "નવચેતન" પુસ્તકાલય.

અવરોડ, પોલિસ લાઈન સામે-સુરત.

(સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધિન છે.)

આવૃત્તિ ૪ થી.

૧૯૩૮

પ્રત ૨૦૦૦.

સુરત બસનપુરી બાગળ હિંદુ આવેલા શ્રી "અનાબિલ"

પ્રિ. પ્રેસમાં રજુઆઈ લિટલબાઈ દેશાઈ એ જાપી.

કીમત ચાર આના.

સાંસ્કૃતિક
કામગીરી
સંસ્થા
ગાંધીસાહેબ મંગલકારી - ૧

શું તમેને તમારા પૈસાનો ખચકાટ કરવો છે જે તમેને મોળી
દાર એ ત્રણ રૂપીઆની કીમતની નવલકથા ખરીદ કરતા
કંપાણી માવનો હોય તો જરૂર આ મારગ વાર્તા ખરીદો

વીર દુર્ગાદાસ

રોડોડ સગર દુર્ગાદાસન અદ્ભુત પરાક્રમની કથા ગળાવી હોય
તમારા આગકાને સ્વદેશ પ્રથેની ફરજો જાન આપવું
હોય તો આજેજ ખરીદો.
અહારગામવાળાએ છ આનાની દીકરી ખીડવી.
મૂલ્ય માત્ર પાંચ આના.

તૈયાર છે ?

તૈયાર છે ?

ધનવાન થવાનો સહેલો ઉપાય.

હુન્નર સાર સમુદાય

(સંકડો હુન્નરોનો સંગ્રહ)

કીમત માત્ર આના આઠ.

અહારગામવાળાએ નવ } ધી "ગુજરાતી" સાહિત્ય મંદિર
આનાની દીકરી ખીડવી } લખે,
સલામતપુરા-મુરત.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૦૧૮- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રૂઝડકાનો એકમાત્ર

વિષય ૬-૧૩

શ્રી ૧૧

શ્રી ગણેશાયનમઃ

અક્કલનો ઓથમીર

અથવા

ગામડીયો ગમાર.

ભાગ ૧ લો.

પ્રકરણ ૧ લું.

જાણ ! અમે તો જરૂર મગમઈ જઈશું !

સુત બહરની પાસે ખારડેલી તાલુકાન. મોતા ગામમાં, ધનાઢાઇ કરીને એક કંજુમી રહેતો હતો. ગામના સૌ લોક તેને ધનાપટેલ કહી બોલાવતા. ધનાપટેલ ઉમરે ત્રીસ વર્ષના, બાંધી દડીના શરીરવાળા એક મદાર જીવાન હતા. સંતતીમાં આપણા ધનાઢાઇને એક પુત્ર અને એક પુત્રી હતા. પુત્રને સૌ કોઇ દીઆળના નામથી બોલાવતા, અને પુત્રીને અરખીના નામથી ડોળખતા. દીઆળની ઉંમર જાનથી અઠ વર્ષની હતી, અને અરખી ચાર વર્ષની હતી અને

આગેની માતાનું નામ જમના હતું. જેને ગામસેક તરફથી પટલજીનો એનખ આપવામાં આવ્યો હતો, જેથી ગામના નાના મોટા સૌ તેને પટલજી કહીનેજ બોલાવતા. જમના પટલજીની ઉમ્મર સત્તવીશથી અઠવીશ વર્ષની હતી શરીર જરા શ્યામ, પણ મહેરો દેખાવડો હતો. વળી ગામડીયો મસાર મળડાવરાતી બુદ્ધિ સારી હતી જેથી તેઓ આખા ગામમાં પંકાઇ રહ્યા હતાં. ધનાપટલ માપુડો ધંધો ધમધે કાર ચલાવી રહ્યા હતા તેમ તે ચલાવવા તેઓની પાસે સધન પણ પુરતું હતું ધનાભાઇ પાસે પેણોસેથી સો વીંત્રા મુંધી આપુડી જમીન, ચાર જોડ સારા મજબુત બળદો અને ગાયો બેમેનો સારો જથ્થો હતા. તેમજ ને કર ચાકર વીગેરેનો પણ સારો જથ્થો હતો.

આપણા ધનાભાઇ ગામડીયા ગામના પ્રમુખમાં બહુ સારી ર્થતીવાળા તરીકે મોટા ગામમાં પંકાઇ રહ્યાં હતાં. ફક્ત અફસોસ અને મમગીનીની વાત તો એજ છે કે બિચરાને બુદ્ધિ સધે આરખા અદ્રમાનો જોય હતો. પેતે બુદ્ધિમાં બુડથલ, દેખાવે આલુક જેવા બીહામણા, લથરલથર ! મસારનો પહેલો નંબર ધગવના. તેઓએ તેમની આ ત્રીશ વર્ષની જીંદગીમાં મુસાફરી કરી હશે ? તો ફક્ત મેતાથી આ-ટોલી સુધીજ ? તે પણ વળી કદી કોઇ કામનો પ્રસંગ આવે તો વાં બે વર્ષે એકાદ વખત આપણા ધનાભાઇ ખારડેલી જાય ત્યાંથી પણ ભડકી ? ભડકી ? અડધા થઇ વીલે મેઢે ઘેર આવે, અને જમના પટલજી પાસે આંસુ લુછાવે. આટલી બધી બુદ્ધિની બલીહારી છે છતાં ધન્યવાદ તો આપણા ધનાભાઇને એજ આપવાનો છે કે પોતે જી ? જી ? અને આપમત કરવાના કામમાં એક એક કહેવરાવી રહ્યા છે.

આ બૂચલ બૂચકતા હાથમાં જો સંસારની લગામ આવી હોત તે ધનાભાષ્યે ક્યારનું એ ધવાએનમાં, બગાળી દીધું હોત પરંતુ દિવ્યોત્તે, પુરના સયોગે પટલણ મારા ગળગા હતા એટલે ધનાભાષ્યની ધમાલ ધમધે કર ચલી રહી હતી.

જમના પટલણ સ્વભાવે શાન્ત, નિવેડી, અને નિચ રશીલ, મલપ ગેટલા બુદ્ધશાળી અને ખેતીકાડીના કાર્યમાં કુશળ હતા. એટલે ધનાભાષ્યનું ગાદતું ધમધમાટ નહીં રહ્યું હતું.

દીઆળ નિશ્ચળે લખવા જતે અને અરખી માતાની મીઠી નજર તમે ખેલવા-કૂદવાનો ધધો કરતી.

એ પ્રમાણે આપણા ધનાભાષ્યનું નાનકડું કુટુંબ મોત્તા રામમાં મોજ કરી રહ્યું છે. એવામાં અચાનક બગાડેલી ગાડી હતી ખિચારી જમના પટલણનો સુખ સપ્ત નિપદ તાળમાં ર.પડાળ.

એક દિવસ રાત્રે સાડા નવેકને સુગરે આપણા ધનાભાષ્ય પર-
શાળમાં ચેરા ઉપર દાબેલા દેળીઆપર ખેડા ખેડા મોટા ગણુરીયડા
જોવડા બાડા મોઢ માં ધાલી ધુમાડાના ગેટેમોટ હડાળી ચલા છે.
ખીજીમાં ખીજ દેલીયાપર ખેડા ખેડા જમના પટલણ તરખારનાં
સમડકા તાણી રહ્યા છે. દીઆળ અને અરખી માતાની મોઢમાં
જનાઈ ધમધસાટ ઉઘી રહ્યા છે, પટેલ ખીડા મોઢામાંથી કાઢી દાઘગા
હોભો ઝાલી ટકોરો કર્યો ?

પટેલ—હાં ! મકુ હાંભરો કે !

પટેલણ—હાં ! અં ! એવે ! તીઆરે કંપ એરા ? એરા છીંબ ? હું

પટેલ—એમ છે ! તીઆરે જો હાંભર ! હાં ! તે અવે મમમ
જવાનો ? હું હમજી.

પટેલજી—હે ? હું કહું ? મુમ્મઇ ? જવા દો ! જવા દો !
છાતામાના એ મુમ્મઇ ? ધુમ્પાઈમાં આપડે હાઈ ! હું કામ છે ! એ
છછરીના ? મુમ્પઈના વેદની—તમને કાં ખચર છે ? ઇતો હાઈ બનમેછતું
આવે તીને મુમ્મઇ ! બીજને તો હારી મુછીયત ?

પટેલ—મુછીયત વરી હાની ? આપડો ગોપારીઓ ત'ઇ છેની ?
હું છમગ ?

પટેલજી—ભે ગોપારની વહિએજ મને વાત કરી ! કે કહીય !
ખઇર હાઈ મુમ્પઈ ! હાઈ કંઈની હાઈ ! ગોળુ ! ગેળુ ! ને મંદુગારઝ
હાઈ નાહી ! નહી ! કે થરીઓમાં રેવાતું ! રાંધણી પણ તૈજ ! ને
ને નાંધણી પણ તૈજ ને હાઈ ! હુવાનુ પણ તૈજ ! હાઈ અકરઇ ? ને
ગુચરઇ જતાય ? મુતું એ મુમ્મઇ ! આપડે નઇ જઇએ બા ! વરી
તમને ખચર છે ? હાઈ ! મુમ્મઇ ગામમાં વાડાનું તો નામજ નીમલે !
ને કુવે ને કેથો નાઇ ધરમદગ ! ધરમદરામાં એમ તીયારે બાકી
તો બામાંધી કુચુક ! કુચુક ! કલાકખણ પાણી આવે ! તીમાંધી
હાથએ બરી લેવાતું ! એ હારી મુછીયત ની ? તીઆરે હું ?

પટેલ—જા ! જા ! હારી ગાડી ! એવું તે હોય ! મુમ્મઇ !
એ તો બહ મમ્મઇજ છે ? હેલા માસ્તરને તૈ બાજેજ મે નુછપેપર
હાજર ! બહ મમ્મઇ જોયું નથી. તેની હારાની છાંદગી રદ છે ? હું
છમગ ? આપડે પણ હવે નીજય કઇર કે બહ મમ્મઇ તો જવુંજ ?

પટેલજી—નીજય તો કઇર ? પણ એ ખેવ ખોટો ! આપણને
મસંદ નથી હાઈ ! એકનો તમારો હાવા એલીયો ! વરી કોઈ
દીવજ ! મોતા ગામના પાદર બાર નીકરેલા નઇ ! ને આમ ઉસ !
સુસ ! ને હુસ ! મુમ્મઇ જવા તીઆર થાયો ! એ હાઈ ગમાર
જેવું નઇ તો બીજું હું !

પટેલ—હાહરી ? તું તો બહુ ડાહ્ય થેઈ ગઈને હું ? હારી છે મમમમ જવા નીકયરો ? તીઆરે કેતી છે ? ગમાર જેવું. હારીને વીઆણુ જવું જોય તો ઝર ચાલવા માંડે ? આ ખરો ઇન્જાપ ? આ હાબનયું જોય તો હાંબરી લે ? આપડે તો જરૂર મમમમ જઈલું ? છું હમણે ?

એ પ્રમાણે ટપોટપી આપણા ધનાસાધની પરસ્પરામાં ચાલી રહી છે એવામાં અચાનક બારણું અખડયું અને એક બાવીશ વર્ષનો જુવાન. કેમ ? પટેલકાકા ? કરતો અંદર હુસ્યો.

અવરે પોર્યા ? મોરીયા અતીયારે ક્યાંથી જૂલો પછડો ?

મોરીયા—અરે ! નહીરે પટેલકાકા ? એતો જરા છતીઆ દુબરાને તૈ ગએલો ? પાછા ફરતા તમારી પરદાળમાં દાનો બરો જોયો ? હાઈ વીચાર કઈરો કે ચાલો જરા પટેલકાકાને છતામ ભરી આવીએ ?

પટેલ—મારો હા...રો ? પાકો ઉછતાદ ? ખરા ટાંકણાછર આવી પોંછયો ! ડીક ? તમને હાંબર પોર્યા મોરીઆ ? અવે તો તારા પટેલકાકા મમમાઈ જવાના ? છું હમણે ?

મોરીયા—જાઓ ? જાઓ ? પટેલકાકા ? ગરીબ માણુછની મહકરી હું કરતા જોહો ? તમારે વરી હું દુઃખ છે ? કે મમમમ જાઓ ?

પટેલ—હત ! છછરા ! મધેડા ! હારા જીને દુખ જોય ? તેજ મમમમ જતા જોહે-કેમ ? છછરો ! અન્નમહાલ ! હારો ? મમમમ નાટાલ ! ધનુઆગ બધે ફરી આપલો પશુ હારો તીવોને તીવોજ ? એ હાંબર ! આ ઉં તને છેલ્લાજ શબ્દો કડે છું ! બહુ આપડે તો અવે જરૂર મમમમ જવાના ? છું હમણે ?

મોરીયા—મે કાકું તે અકાકરે અકાકર હમજો ! પણ એ કાકા આ કાકી કેમ ઉદાળ થઈને બેઠા છે ?

પટેલ—એ દારી રમમણીજ મોકાણુ તો ! એ કે નથી જવું ને મારે બહુ જવું ! ! છું હમજો ?

પટેલ—નમારે તો બહુ જવું ? છે કાંઈ ખાંજ શીકર ? ઉછારીની નામ ની ખેલે ને મિજાગ મમમણ જવા નીકમરા છે ?

હમજવ ? હમજવ ? દારા ? મોરીયા ? તારા કાકાને ! મુમમણ જેવા મેટા ગામમાં ગમાર જેવા ક્યાંએ ગોથા ખાઈ જહે ?

મોરીયા—હાલર કે કાકા ? આ કાકા હું કેતી છે ? ગમાર જેવા તે દારી વાતે હાથી ! એવા મેટા ગામમાં તમને અકરામણ થાયા વગર તો રેજ નહિ ?

પટેલ—હત દરામખોર ? દારા મુરખ કેમજો ? હદરો ! તું પણ અકરા કે તે હાથુ માનતો છે ? આહ દાડા જેવા જીએ તેમાં હું અકરામણ થવાની ઉતી. હર ! જરા ફરી આવીહું ? હેલ ફરી આવીહું ?

મોરીયા—હેલ તો ખરી ! પણ એ દારો જરા વેડ વદમો તો ખરો ? તમે મેટા ગામ મુકી બાર ની નીકરેલા ને એકદમ ઉચ ! મૂચ ? ને જીહોતેકને રમમણ જવા નીકરી પડો ? તે દાર વખલે લાડકી ! બડકી જાઓ તીઆરે હું વેડ થાય ? કેમ કાકા બોધલા નહ ? જરા ટાપછી પૂરો ?

પટેલ—હેવે ? જોની મોરીયા આવી ગાંડી ઘેલી વાતો કરે છે ? એ વિચારા મુમમણના જાપાટામાં ઉડી જાય કે નહિ ? કે ? જોઉં ? મોરીયા ઉડી જાય કે નહિ ?

મોરીયા—અરે બહુ તોખા કરો કાકી ? એમના તે તૈં હું બાર કાકા ? એ દાર ? મમમણ જવું તે રમત ભમત છે હું ? નીરે

ભાઈ ની ? આપડી ધાનતો કંઈ બેઠતી નથી ? એ...હમજો ? પટેલ કાકા હમજી જાઓ ?—મુમ્મજી જવાનું રેવા દે ? ચાલો મારી હાથે કાલે છુરત ? જીઓ તો ખરા છેલ ?

પટેલ—અરે ચલે ? અજમભાઈ ? તારા છુરતની એછી ? તેછી ? હાતવાર ? છું હમજો.

° બહુ અમે તો જરૂર મમ્મજી જઈશું.

આપણા ધનાભાઈના જોણા કડાકાની સાથે ગિયારો મોરાર્યે હમ્મતો મુપ.મુપ પસાર થઈ ગયો. જમના પટસણ પણ ધમોલખ બારણા ઢાંકી, દીવો ધમાએનમાઃ કરી દોલીયા ઉપર મુઝે મોઢે સૂઈ ગયા. તેઓ પોતે પણ ગુસ્સામાંને ગુસ્સામાં નીંદા દેવીને આધીન થયા.

પ્રકરણ ૨ જી.

છાખાહ ! માછનર છાએખ છાખાહ !

પ્રિય વાંચક, થયું બીજા દિવસનું પ્રભાત, અને ત્યાની ગિયારી જમના પટસણની કમગખતી આપણી જમના પટસણ હાતણ આદી સ્નાન સંધ્યા કરી, દોરો વીઝેરની વ્યવસ્થાથી પરવાર્યા, ત્યારે આસરે આઠેકને સુમારે આપણા ધનાભાઈ આજસ મરડી પ્રચારીમાં બેઠા થયા તંબાકુ પાત્રાનો ટોપલો ખોળામાં લઈ, ખારસો મઝનેઃ આંગળા આઠેક લાંબો અને એક ઈંચ જડો બીડો જૂનાબે ઉપર દેવતાનેકે અંધારો મુકી સળગાવ્યો હુમાડાના ગેટા ઉડવતા ધનાભાઈ પાછરે અવા ઉપડ્યા.

અહીં જમના પટલણે દાતણ વીગેરેની સરડ કરી એટલામાં તો પટેલ આવી પહોંચ્યા દાતણ મેઢામાં નાખી મોટું મોટું ચાવી બે લસરકા આમ ? એ લસરકા તેમ લગાવી લઇ ફાડ્યો કરી ફેંકી મર્ચા મોટું ઘોઘ બોલી ઉઠ્યા !

ધનાભાઈ—કેમરે ! પટલણ ! પછી મમ્મઇનો વિચાર કેમરો ?

પટલણ—જઈ મુમ્મઇ ? ને મુઓ તમારો વિચાર દારા તમે તો દાડે દડે છેક ગાંડા થના જતા છેઓ ? તો છું નીતો ! બેછોની છાનામાના ! નીતો હાડ કંઈનું કંઈ થઇ બેઠે ?

ધનાભાઈ—હારી ફાટી કે હું ? હરરી ! તું હું કેતી છે ? જા બહ જવાના ! અમે તો આને જાંજે મમ્મઇ જવાના ! છું હમણ ?

પટલણ—હું ? છું કયું ? આને જાંજે ?

ધનાભાઈ—હોવે ? આને જાંજે ! છે કંઈ જવાલ ? મોલી કે જોડે ? તું છું કેવા મામતી છે !

પટલણ—હારા તમે તે કંઈ ચડેર જેવા છેઓ કે છું ? જડહા જેવા ? હારા કંઈ હમણે નહને માથા હું ફેંડાવીઆ કરા છેઓ !

ધનાભાઈ—એ હરરી ! હમજની પૂછડી ! છીયો જવાબ નીઆલે ! ને હારી બકબક હું કરતી છે ! બહ અવે ખલાહ ! છું હમણ આજ જાંજના જવા વીના હારો કેણુ રીએ છે ! બેલ હું કેતી છે ?

પટલણ—થાકી આપ હું તો તમારાથી ! હવે તો બે હાથ જોડી કેમ છું જે હમણે ! માથાની ફેંડાવીઆ કરો ! ઉં તમારે પગે પડું.

ધનાભાઈ—તો હારી ઉંકા કમ છેમ ! તું હરરી મારે પગે પડે ! તો ઉં આખોને આખો તારે માથે પડું એમ છું ! છું હમણ !

પટલણ—કપાર તમારું ! રોચ્યા જેવા ?

ધનાભાઈ-હહરી ! કીયાર કીયારની જાગીઆ કરે તે તારા આપનું ખધું છે હું ? તે હહરો મારી પાછે કંઈ માંગતો બાગતો છે હું ? હારી-અમણેહી જાલીને અફારીજ લાખા ?

આ પ્રમાણે પ્રભાતના પહોરમાં આપણા ધનાભાઈને જુઓ પાડના સાંભળી તેઓના ભાઈ કેશવભાઈ આવી પહોંચ્યા પટલણ ત્યાંથી ખરતી રાંધણી તરફ ગયા. ધનાભાઈએ કેશવભાઈને આવકાર કરી બેસાડ્યાં :

કેશવભાઈ કાણુ છે ? તે આપણે અત્રે ખુલાસો કરવો જોઈએ. કેશવભાઈ ધનાભાઈના સગાભાઈ થાય છે પરંતુતમ પટેલે પોતાના મૃત્યુ વખતે બંને છોકરાઓના હીરસા જીવડા કરી આપ્યા હતા જેથી તેઓના મરણ બાદ કેશવભાઈ અને ધનાભાઈ પોત પોતાના કુટુંબોના જીવડોજ વહેવાર ચલાવના આપણા કેશવભાઈએ બેશતાની સાથેજ રોકાઈ સવાલ કર્યો ?

કેશવભાઈ-કેમરે ? અમલા ધનીયા ? કીયાર કીયારનો હું બખારો લખી મા કરતો છે ?

ધનાભાઈ-કંઈ નમરે કેશવભાઈ ! એતો હાર અમજીતુ છેજ ? મેં હારાએ આજે જાંજે મમમજ જવાનો વીયાર કહરો ! 'ધરમાંથી હારી ના કેતી છે ? આપણો જવભાવ જરા મરમ ? અને તાઉછ રીએલો ! એટલે હારી તકરાર મધ મધ ? છું જમળ ?

કેશવભાઈ-ઓય-તારી હાપને.....ઉં ? મારો જ-હે-રા...તું તો કંઈ કંઈ મનધુખા ઉડાવતો દેહું નેહું ? હારો અમાર ? તારે વરી તે હું કામ છે હહરા મધેડા ?

ધનાભાઈ-અરે હેલ કરવા જતો છો ? હેલ કરવા ! છું

હમમ ! કેશવભાઈ એ તો હારી છે નામને માથે ખીંકી ડોકાઈ ગઈ ! ધનાભાઈ આજે જાજે મમમમ જવાના, હું હમમ.

કેશવભાઈ—કપાળ દહાડા દારા એમ ઉંચ મુચ ને ભુચ તે વરી મમમમ જવાતું એાહે કે આપડા ગોપારને કાગર લખ પછી જ નીતો એવડા મોટા ગામમાં કઈ આચડહે હહરા બેજતી જાનો માનો ? બે દીવજ રેષને ગીયા.

ધનાભાઈ—છીર પટકી મરી જાઓ તો છું થયું આવે આ ધનાભાઈ શબ્દ કે વે ! અરે છુ વાત કરો છો હાર પરચમીમાં છોકજ અધાર વરી ગયું કે હું ! અચ્છ જાણતાની એવ કે ધનાભાઈ તો ધાગે તેજ કરહે, છું હમમ.

કેશવભાઈ—હમમ મારા દાદા હંધુએ હમમ હારો જડહા જેવો નાશ પોયોની પેડે જડ લે છે ! તે છોડતોજ નથી. હારા ખુબ યાદ રાખજે કે હેલા જડકી પાડા જેવી ગત થવાની.

ધનાભાઈ—જે છજવરે ધારી એાહે તે થહે ? બી ગીયા હું ? કેહવભાઈ ? એતો માથા મુકવાના કામ છે, છીર જામ કે લાપછી ખામ કેશવભાઈ—કંટોલા ખચ તીઆરે ! હારા ! વરી ઉંધુ કરે તો ઉંધુજ થાય.

એ પ્રમથે બન્ને ભાઈઓની તડાતડી ચાલી રહી છે એવામાં રાંધણીમાં હુસેલા પટમથ હાથમાં ચાતા બે કપ લઈ બહાર આવ્યા. બન્ને ભાઈઓ પાસે એક એક જોડવી દુર ખસી ઉભા રહ્યાં. કેશવભાઈએ કપમાંથી થોડી આ રકાખીણું કાઢી ઠંડી ચમ મુકી સવાલ કર્યો.

કેશવભાઈ—જમના ? આ હારો ? જાનો વરી હું કેતો છે ? હહરો આજે જાજે મમમમ જવા વિચાર કરેને હું ?

પટલણુ—એવે ? મોટાભાઈ જીવોને ? કાલ હાંજ જાંજના
એમજ માયા ફેરાવીયા કરતા છે ? ઉંતો હારી હમજવી હમજવીને
ચાકી એમની ધીયાનમાજ ની ઉતરતું ! ઉં હારી કેતી છેમ જે તમે
ગોપારભાવને કમર લખો ? પછી જાઓ તો તે તમને જામો લેવા
આવે. નીતો એવડા મોટા ગામમાં ઇમને હું હમજ પડે ? કાં ?
જેઉં ? મોટા ભાઈ ! હું હમજ પડે ?

ફેરાવણુ—કપાર હરરાનું ! હારો બુધુચક જેવો તો છે !
હારો જડા જેવો હમજો નમને હમજ મારવા જતો છે ! હારા
હમજ ? આ બધા કેતા છે તે તારા મનને ધાજ કાપતાં છે હું ?

ધનાભાઈ—હંધાએ ધાજ કાપો કે જીવાર હારો ? જોએ તો
વાલ વાડો ! તેની જાજે મારે છું હમજ ! બજ બંદા તો આજે
હજોજ ઉપડી જવાના ! છું હમજ !

આ પ્રમાણે ધનાભાઈની ધમાલ ચલી રહી છે એટલામાં નિશા-
ળના માસ્તર જેઓને ત્યાં આપણા ધનાભાઈએ ન્યુસપેપર સંભળ્યું
છે. તેજ માસ્તર નરભેરામ ત્યાં આવી પહોંચ્યા. આપણા માસ્તર
નરભેરામ જરા જણેલા તેમજ દેશ પદેશની મુસાફરી કરેલી એટલે
હુંશીયાર અને પટાબાજ તરીકે પંકાતા, વળી આંત્રી ગુંડીની બાબ-
તોમાં દરેકને તોડ પીંપી આપતા એટલે ગામના સૌ લોકોને તે વહાલા
અને પ્યારા પ્યારા અંધ પડ્યા દતા આપણા માજનર નરભેરામ ઘરમાં
ઘૂસ્યા કે બન્ને ભાઈઓ બોલી ઉઠ્યા. આવો માજનર જાહેજ ! પધારો !

બેઝો ! બેઝો ! કહી કેશવમાજએ તકીમે ગોઠવી આપ્યો.
માસ્તર સાહેબ તકીમે પીરાજમાન થયા કે જમના પટલણુ ચાને
કપ લાવી ગોઠવી દાણો.

પ્રિય વાંચક હવે તો આપણા ધનાભાષના ધરમાં એક નાનકડી મીઠાલસા જેવો દેખાવ થઇ રહ્યો. ત્રણે જણા ચાની રકાખીઓ હાથમાં લઇ સુસવાડા અને ડુંકાડા સાથે મટકાવવા મંડ્યા.

જમના પટલણે સુડી અને સોપારી લાવી હાજર કર્યા. કેશવભાઈ સોપારીનો ચુરો કરી સર્વ ભાઈઓને વહેંચવા મંડ્યા. ધનાભાઈએ પણ વહેલા વહેલા પરવારી જઇ એક ખાસો મજાનો મોટો ખીડો વાળી વિવેક કર્યો.

ધનાપટેલ—લો, માછતર છાએય ? ખીડી તાણો !

માસ્તર—ઓ બાપરે... આવડી મોટી ખીડી ! તોઆ ! તોઆ ! આપણાથી તો નહિ પીવાય.

(વચમાંજ કેશવભાઈ ચીડાઈ ખોલી ઉઠ્યા)

કેશવભાઈ—હત ? છછરા ગમાર ? હારા ગધેડા ! માછતર તે વરી એવડી મોટી ખીડી તાણી હકે કે ? ઇમને તો બહુ આમ કેવી નાલ્લી હરખી ! લવંગીઆ ખીડી જોઇએ ! લાવ ! લાવ ! હારા ! ઉં વારી આપતો જોમ ?

માસ્તર—તો શું પાર ? કેશવભાઈ ? આપણા ધનાભાઈનું કામ જરા જંગલી જેવું તો ખરું ?

કેશવભાઈ—તો હું ! હારો જડડા જેવો ! કાલ છાંબ ! છાંબનો મુમ્મઈ જવાનેજ માથા ફેડાવીઆ કરતો છે ! વરી આજે છાંબજ જવાનું કેતો છે ! એ હહરાનું થાય હું !

માસ્તર—અરે વળી જોમ તે કંઈ મુંબઈ જવાનું હશે કે ? સમજો ! ધનાભાઈ સમજો ! કાગળ બાગળ કાપ્યા પછી જલ્લે, નહિ તો ખાલી ખરાબ થઇ જશે ! ખબર વિના તમે અનુદય ત્યાં કર્યો

અથડાશો ? એ.લો. જોડે ? તમે. મુંબઈ જશો ? તે કયા રેલ્વેને ઉતરશો ?

ધનાભાઈ—મુમ્મઇના ડેશ્વરે ઉતરા ? હર એટલું પણ જૂની જવાનો કે ? હું માછતર તમે પણ એ જધાની કાથે મારી મજકરી કિડાવતા હોઓ !

કેશવભાઈ—તોરડું ? હારા તારા આપતું ? મુમ્મઇનું વરી ડેશ્વર કા છે ? હરારા ? તે તો ચક્ષીરોટનું ડેશ્વર છે ? ચક્ષીરોટનું ? કેમ માછતર છાએમ !

માસ્તર—જીહા ! રેલ્વેન તો ધણ છે. પણ આપણો ગોપાળ જૂલેશ્વર લતામાં રહે છે એટલે ચર્ચારો ઉતરવું ઠીક પડે.

ધનાભાઈ—ઠીક છે ! આપણે પણ તેં ચક્ષીગેટ ઉતરડું ? છું જપજી ! જવાના તો આજે જાંને !

કેશવભાઈ—કો ? માછતર ? આ હારાતું હું કરીએ ? એ હરારો ? માનતો ની...ને મારો જીવ તો ઉચલ પાથમ મધ જતો છે ? હારો બહારાઈ ઉંટ નેવો ? તે કથો રવડી જતો રેવાનો છે ?

માસ્તર—અરે એમ મહારાષ્ટ્ર શું જાઓ છે ? એનો પણ રસ્તો કાઢીએ ? એમાં શું મોટી વાત છે ?

રસ્તો કાઢવાની વાત આવી એટલે તો આપણા ધનાભાઈ ખુશી ખુશાલી સાથે પોકારી ઉઠ્યા !

છાખાછ ? છાખાછ ? માછતર છાએમ ? છાખાછ ?

રાઈઓ છે રંજ ? છું છમજી ?

હમમઓ ? હમમઓ ? હારા જટહાઓને ? હારા બર કુકહાઓ ?

મારેતર—જીઓ ? જાંભળો કેશવભાઈ ? એમને આજે મંજે ૪ જવું હેય ? તો બલે જવા દ્યો ? તમે ગોપાળને તાર કરી દ્યો—કે તે સવારે ચર્ચીરાડ રોશન આવી ઉતારી જશે. હજુ ટાઈમ થયો છે. જો ફરમાવો તો હું તારને મટે ગોઠવણ કરું ? આપ એમના સાથે વીગેરેની સવડ કરો. પછી છે કાંઈ વાંધો ?

પ્રિય વાંચક, આવો સફાઈ ભર્યો તોડ સાંભળી દરેક જણ પુશી પુશી થઈ ગયા, કેશવભાઈએ મારે ર સહેમને ઠેકસ આપી ! જમના પટલજી એવાજણા સમ કડાકા ફોડયા ? આપણા ધનામઘ તો ઠેકડો મારી માસ્તરની છેક નજીક આવી બે દાથે ધમોધમ મારતરના વાંસાપર આશીર્વાદો ધખકાવવા મંડયા.

છાબાઇ ? માઇતર છાએબ ? છાબાઇ.

પ્રકરણ ૩ જી.

એ હંશ રાભ. ! તૈં હંભારજો ! !

આટલી બધી ઠેકસેની વચ્ચે આપણા માસ્તર નરભેરામ તારને મારે સમવડ કરવા આદ્યા ગયા. કેશવભાઈએ બે ચાર દુખળાએને આ બાળુ, પેલી બાળુ દોડાવ્યા. જમના પટલજી સંધ્યામાં ધમાલ મચવી મુકી. ધનાભાઈ પણ પુશી પુશી થયા, મસકતા મુખે, ખોંખારાની સાથે હુમાઈના ગોટા ઉડાવતા ! એટલા ઉતર આવી પહોંચ્યા ? સામેથી મોરીયા હળમને આવતો જોઈ પોકારી ઉઠ્યા.

એ આવજો ભાઈ ! અમે તો અમે મમમમ જઈદુ ! હું છમજો !

મોરીયા—એ હલામ ! પટેલકાકા !

પટેલ—આવ ? પેર્યા બેછીન ? માથું મૂડાવવું છે ?

મોરીયા—અરે કાકા ! આજતો યુધવાર થીઓ ? તમારો રૈવારે મુડવાનું !

પટેલ—તીમાહું ! હારો જાણતોની ઓપ કે આ તારો કાકા આજે જાણે—મમ્મમ જવાનો છે !

મોરીયા—હું એમ છે ! અજે જાણનુંજ નહીં થાઉં ? ચાલો ? તીઆરે તો આપડો હંમાય ચવાનો.

પટેલ—કેમ પેર્યા તું પણ મમ્મમ આવતો છેહું ?

મોરીયા—નહરે કાકા ? ઉતો છુરત જવાનો છેમ ?

પટેલ—તેં હંમાય હાનો હરો રધડો ? લંતો મમ્મમ જવાનો છેમ ? છું જમને ?

મોરીયા—હા હા મુમ્મમ ? પણ તે છુરત વગર કેંરીયા જાહો.

પટેલ—એમ છે હાર ? ચાલો તેં હથે જહું ! છું જમને ? આપણો મોરો પાણી લાવી પેટી જમાવી બેસી ગયો.

મોરીયા—ચાલો પટેલ કાકા બેસી જાઓ.

પટેલ—બેહુ તો ખરો પણ અગમત એવી બને કે આમ જહજહ છેલ જેવી ! છુ જમને ? બચ્યા મોરીયા હગમત એવી બને કે બહુ આમ તરીક છું જમને.

મોરીયા—અરે તમે બેછી તો જાઓ પછી જુઓ છપાટે.

ધનાભાઇ પલાઠી વાળી, પમપર કટકો પાથરી હંમમાં આરસી લઈ મોરીયાની સામે બેઠવાઈ ગયા મોરીયાએ દાઢી ઝાંઝી સદાક્ષત બોલાવતા સવાલ કર્યો ?

મોરીયો—કાકા ! તીઆરે તમે તો હાર આજે જાંજે મુમ્મઇ જવાનાં કેમ !

પટેલ—હા, હા, મુમ્મઇ જવાના !

મોરીયો—ડીક ! પણ તૈં હંભારજો ! એ હાર કે મોતા કે ખારડોલી નથી. તૈં તો હાર બહુ માણુહજ માણુહજ—ને ઘેડા માલ્લી મણુતા ચાકી જાયે એટલી; વરી તમે તો તૈંના માલ્લા જોઈનેજ અહીં પડહો ! હારા ખરદીયા પણ કંઈ નીહારા ! ને એ કાકા ? હેલા વગર હોંગડાના પાડાની ખુબ હંભાર રાખજો ! નીતો ભુકાજ ઉડી જહે ?

પટેલ—હું અધિજા-વરીએ હું કેતો છે ? વગર હોંગડાના પાડા ? હારા મેંતો કેઈ દોડે જોયાએ નથી ને હંભારાએ નથી. છું હમજો ? તારાજમ ? તારે ગરે આય ?

મોરીયો—નીકજરા છે કાકા ? અમણાજ હરકારે કંઈડા છે ? તમને હું ખતર છે ? વરી હાગને કાણ જાણે હું પાંધને દોડાવતા છે કે ભેંભું કરતા આકા ! પેઢીકા ભુમીયાજ કરે ? આપડને તો જોઈને ચકરી આવી જાય ?

પટેલ—હારો ખીકણુ ? હહારા એવું ઓય તીયારે તો એવા અક્કહ થઇને ઉભા રીએ ! કે હારી ચકરી હું આવી જાય ? ઉંતો ખીઉં ! કંઈ નહ હારની હામેજ થઇ જાઉં ? છું હમજો ? તારા હમ ? તારે ગરે આય ?

મોરીયો—ઝરે ભુડા ઉડી જાય કાકા ? એ બધી તમારી હફી ની આવે, જાહું કરો તો હેલા ટોપીચારા ધરપા મારે ચાર-ને પાધડું આધડું મળાવી દે ? વરી કાકા ? પાડાનું નામ હાંભયદં નાય ?

પટેલ—નહી જાય ! હારાનું વરી નામ પણ પાધડુ છે હું—

મોરીયો—ઝોવે ? ઝોવે ! હારા તીને મોટોકાર કેના છે.
હમમકે કાકા.

પટેલ—અરે ગમે તેવા મોટોકાર ઝોય તો હું થીઉં-? હારા
જો જોની ઉતો છતારી હુદ્દા કરા ? હારાના કાન ઝાલતો કેને છડી
બેહા ? હું છમજો ? તારાછમ તારે ગરે આથ ?

મોરીયો—કાન ઝોય તીઆરે ને-હારો અધેથી મોટોબટ જોવો
આવતો છે. હરકાર કંઈ કાચી નથી તો બાથ ઝોવું કંઈ રાઇખુ
ઝોય તો તો બધાજ છડી બેહે પશુ-તાં તો બધું જાફ કલીન છે.
નીમરે કાન કે નીમરે દોંગડા ને હારાને પુછકું પશુ નઇ ? જોઝો
ઝોતો તો કાકા ? તો ઉતો હારો પુંછડેજ ટીમ્મ જતે ??

ધો આ અળમત બની ગેઇ ? તપાછો ! છે આમ જાફ-કલીન
-! લી.....સુ લપાક જેવું.

પટેલે માથે અને દાઢીએ હાથ ફેરવ્યો !

પટેલ—વાહ જાગાહ ! દોહ ખરેખરી બની ગેઇ આતો હારા
મમમમનીજ અળમત ! જોતો ખરો પોચાં ! આ માલ હું તકતકે !
હારી દાડી તો લપક ! લપક ! થીયા કરતી છે ! નેએ આ અંધ તો
આથ ફેરવીજો ! ધનાબાઇએ મોરીયાનો હાથ ઝાલી માથા ઉપર
ફેરવાયો, મારો હા...રો ? ઉંછીઆર ? ઉછતાદ ? કારીમર ઉછતાદ !
મમતો છક નીલાય !

આ સંભળી હળમભાઇની ચશ્મી ! મોરીયો પુલાયો ! ઠાવકો
ચહેરો રાખી બેલી ઉઠ્યો !

મોરીયો—અરે કાકા ! ઉછતાદીની હું વાત કરો છો ! ધનુજ
બામની બીચમાં અમ્મલ અમ્મલ જાહુકારેને મુડી લાઇખા ! પશુ

દહરાનું કીડયતમ કંઈની હાર છે. નીતો આ મોરીયાભાઈ એ પદમાં દહી જોડતો દેન કેટલો છલામ !

પટેલ—ઓય મારો જીરો અનરેજ લલકારતો દેહને હું ? અથવા પણ તું આવહે કીયારે ?

મોરીયો—આપ હા તીયારે આડં ? ફરમાવો ઉકમ !

પટેલ—ખરેખર જાડા બારે આવ ! વાદરની વચમાં છુતીનારાણુ થાય તીયારે છું જમજો !

છલામ ભરી મોરીયો રવાના થઈ ગયો આપણા ધનાભાઈ પણ ઉઠી, પાછળ નાવણી તરફ ચાલતા થયા. નાહી ધોઈ પરવારી રંધણીમાં ધૂસ્યા. પટતણની ધમાલ જોઈ ચીડાયા.

પટેલ—આ હું બધી ધમાલ કરી મુકી છે ? હાદરી તારે ઘેર કંઈ તાડી હીરી બાડી હીરી આવી ગેઈ હું ! કંઈ પાપડ તરી કાઢ્યા છે ! દેખરાની થોકને થોક જીંચી દાંધી છે ! એ હાઈ બધું હું ! છું જમજી.

પટેલણુ—ઓય શું ! મોકાણુ મારી ! હારા ચગડાર નેવા ? ખમર ની ઓય કે જાંજો મમ્મઈ જવું છે ! બાથા વમર આહો હું !

પટેલ—મરં બાથું છે ! હા ! કરો ચોકજી બાથો બાણુ પીહરો !

પટેલણુ બાણુ પીરસી. તમ્બાર કરી પટેલ પાસે જોઢવી દીધું. પટેલ આછ હાથ ધોઈ જોડકાર ખાતા આમળ પરસ્પર્શમાં આવી પહોંચ્યા. એટલે કેશવભાઈ ધુમાળુમ કરતા મરંમાં ધૂસ્યા.

કેશવભાઈ—કેમરે ? અછલા ધનીયા ? આહા ચેલીદા હરીયા કરે તે કંઈ જમજો બમ્મો કે હારા બોચકા !

પટેલ —એમઆ...હું હમણ ? હુંગડાં પેરનાજવાર ?

કેશવભાઈ—હીક બહુ દાર ? કંઈ જાણુ બધુ ગાઈયું ?

(એટલે જમના પટલણુ બોલી ઉઠ્યા).

જમના—મોર લાઇ ઉ તેજ કરતી છેમ ? જુઓ આ દેમરા કમળ છે ! પાપક હંધાનો ગુરો કરી લાઇમે છે ! મોર પાપડીમાં ઘી પણુ બાણું બધું લાઇયું છે. હોંદ્રે મોટાભાઇ ! આંદે ખીચરા ખાહે ! વળી આંચણુ પણુ બાંધતી છેમ !

કેશવભાઈ—હીક, હીક, ' વેત્રાદર તીયાર કરો વેરા થવા આવી છે !

એટલામાં તો આપણા મોરીયાભાઈ એ—યું બેજના જોડા પહેરી અવી પહોંચ્યા—મોરીયાનો રોડ જોઇ કેશવભાઈ ગાતી ઉઠ્યા.

ઇ.....ચેલે ! મારો હજી રો ! કંઈ ખુબ રોપમાં ફરતો દેહુંતે હું ? કેથે જતો છેહું પેર્યા !

મોરીયા—કેજવકાશ હું હુરત જતો છેમ ?

કેશવભાઈ—ચાલો તીયારે તો હનર આનાને મે પંઈ ઉપર—? જો હાંલર પેર્યા આ તારા ધગાકા ગુમમમ જતા છે ! તીને કાથે રાખજે—તે હુરતથી હેલી માડીમાં વોરે બેહાડી દેજે તીતો અ હારો તો રાખા જેવો છે ?

મોરીયા—તેટલા દોછતી તો આજવો છેમ ? બરાબર ચોગજ બેહાડી દેવા ચાલો અવે તાકીદ કરો ? દેમ થવા આવી છે.

આપણા ધનાભાઈએ કપડાં પહેરવા માંડ્યાં. રેશમી કારતુ ધોતીયું દોડીની કસોવાલી બાંડી ? ઉપર દોડીનુંજ બદન તે ઉપર નાનકલાકનો અંબરબો અઢાબો પાથડી હાથમાં લઇ સાફસફ કરી માથે ગોઠાડી

આસીમાં જોઈ આ બાળુ પેરી બાળુ ફેરવી પણ કંઈ મન માનું નહીં એટલે ધનાભાઈએ પાધડીને ધીકર આપવા માંડ્યો.

ધનાભાઈ—હારી આજે વરી તને હું વાકું થીયું છે ! હરારી કીયારની મથારીઆ કરતી છે ! અમણાહી જાલીને અફારીજ લાખા.

પાધડી બીચારી ઘઢી મઠ, એકદમ ડપ દઠને માથા સથે ચોટી મઠ, ધનાભાઈ ખુશી ખુશી ચતાં ઉડી ઉભા થયા. પારણાં પાસે આવી જેવે જોડમાં પગ ધડ્યો કે કેશવભાઈ ખીલત જઈ બેસી ઉડ્યા.

કેશવભાઈ—મેર જઝરા મધેડા હારા બચુગક આવા જોડા પેરીને તે દાડ મમમઠ જવાતુ ઓહે કે હારા કાડી લાખ કાડી લાખ

ધનાભાઈ—તીઆરે પેડું હું ! જઝરો છુંર ! આપી રી ગીયો તે હરાર મોચાતં તો પાણીનું દીપું નીઓચ તાં વાડવો જોઈએ. છુ હમમ્મ, હારાએ બધા જવાદ બગાડી લાઇખો !

કેશવભાઈ—અરે હું એમ બી ગયો ! હાર ! એમ તે હું કંઈ છોકજ છતીયાન જ વરી ગયું છે હું જતો પોચાં પેમન્ના દોડતો દેકરા આપડે ઘેર તારી કાઠીને કીયે કે હેતો કાલે નવો જોડો તેલ પાક અઠારીમાં મુકકા છે તે આપેતો.

પેમન્નો ઉતાવળો ઉતાવળો ચાલતો થયો એટલે કેશવભાઈએ ધનાભાઈને શીખ મણુ દેવા માંડી.

જો જે હારા તૈ હંભારજે ગાડામાં ઉંમતો નષ નીતો કંઈતો કંઈ તણાઇ જહે ! એતો હારી ગાડીનું કામ રાત ને દાડો ચાલીયાજ કરે વળી કાચરો હાચવજે ?

પેમન્નો જોડા લાઇ આવી પહોંચ્યો બહેલા બહેલા કેશવભાઈએ હાથમાં લાઇ ધનાભાઈના પગ પાસે ગોઠવી દીધા. ધનાભાઈએ માર્હિ

પગ ધાલ્યો અને ગોઠું કટણું કરી પાછો ખેંચી લીધો. કેશવભાઈ બોલી ઉઠ્યા.

કેમ ! કેમ ! હું થીકું ભાય ?

ધનાભાઈ—કારો જગ નડતો છે છું છમગન.

કેશવભાઈ—તીર્થ એમ આવલા જેપે ખી હું ગમે ! દાખી દુખાને ઢોકલી ધ લ. એનો ધીરે રેછને જન બેઠવું આવી રહે !

કેશવભાઈના કહેવા પ્રમાણે ધનાભાઈએ જોર કરી જોડા ચઢવા સાં આરણું આવ્યા. પેમલા દુખળાએ સરસામાનનો કોથળો મ કામાં મૂકી દીધો ધનાભાઈ સાંને આવજો હાથવજો વગેરે કહ્યો કહેના મ કામાં ખીરાજમાન થયા. મોરીયો પણ ગોઠવેલ ગયો.

એ આવજો ! માંને બોલાવજો ! કાગર આગર ! લખજો પીંગરે અનેક તરાહતી કોલાહલ વચ્ચે પેમલા દુખળાએ માફે ચાલતો કર્યો. ચનન-ચનન ધુવરા ખખડાવતા બળદો ચાલતા થયા એટલે કેશવભાઈએ મોટેથી ધનાભાઈને બલામણુ કરી.

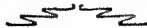
એ હારા રાભા ! તું હુલાવજે !!

પ્રકરણ ૪ થું.

એ હલામ પટેલ કાકા ! આવજો !

મિત્ર વાંચક, આ જગ પેલો જગ કરતાં માફે પાદર બહાર નીકળી ગયો. પેમલા દુખળાએ ગોધાને લલકારી લેવા માંડ્યા. પટેલ અને મોરીયો વાતે વળ્યા.

પટેલ—પે.યં મોરીયા ! એ દારૂ મમ્મઈ બહુ વખણાવુ છે તે કંયું ? છે

મોરીયા—અરે કાકા હું વત રૂં બહુ જાણુ પરમેશ્વરને તેનું હાથ હતાનજ હમને ! બારે માટું બપટા વારં ગામ જે જે તો ખાન બપુ જોઈ જોઈને તમને તો હારી જાડક પેન્ડી જણે ! જાડક !

પટેલ—જા ! જા ! હારા ઉતે કહ જોતો બાપડો છેમ જોડાઈને પેળા રૂં હારી આવે કે જાલીને અફરીજ લાવુ ! છ હરજો !

મોરીયા—મે તો તમ પાંડોડી તીઆરેજ ખાપર પડશે ! દારૂં અકરંજ અકરંજ સુમરંજ જવાય ! ઉંદારો જટ દમને લાવતા ને કે તારી માનુ મમ્મઈ થયજો દારૂ તેરીકી દારૂ કહતી દર !

પટેલ—તેજ જોડા દારા ડાખા ! મમ્મઈ ! એતો બહુ મમ્મઈજ છે ! છુ ગામને !

ગ્રંમ સરર પટર વાતોના મપાટામાં બાન્ડોલીનું રોશન આવી પહોંચું. પેલ દુનગાએ મકે ડિને રખો. જતાલાઈ અને મોરીયા ઉતરી પડ્યા. પંજાએ બજાને દોડી માફાના પૈડા સાથે બાંધી દહ માથે ફાયજો ઉપાડી લીધો. નણુ જણ્યા રોશન ઉપર આવ્યા મોરીયાએ ટીકોટો લીધી. દવાને કપાતી અંદર છુયા ગાડીનો વખત જરાઈ ગયો. દને પેન્ડેજરેની જમાવ વચ્ચે ગોટા ઉડાવતી ગાડી સુસવાડા બેલાવતી રોશન ઉપર આવી ઉતી ન્હી પેન્ડેજરેની ચઢ ઉતર સર મઈ. આપણા મોરીયાએ પણુ જતાલાઈ સાથે ફાયજો લઈ એક બાગમાં દૂસી જઈ બાણું બાંધ કયું ?

ગરમ એનડા ! સુરતની બરડી ! સુખાખર્જાણુ ? સકરપાળે આઈ ગરમ ? પાનની પટી લાલમલલ ! બાલણીયા પાણી, તલક ખીડી !

વીગેરે અવાજોના પોકાર વચ્ચે ટન ટન. ટન ટન. ધંટાનો ઘોષકર્ણ ગોચર થયો. સીટ સીટ સીટીની સાથે ગડી ચલતી થઈ ! આપણા ધનાભાષ સ્વરૂપ કરી પ્લાટ ફોર્મ ઉપર પાંચડી બાજુમાં રાખી બેસી ગયા. ખસો મજાનો ખીડો વાળી સળમાવી હુમાકાના ગોટા ઉડાવતા બોલી ઉઠ્યા !

પટેલ-નંતેયુ પેર્યા ! આપણુ જંયા કેવા બન.છંના છે હાર ની નેહએ થોડુ કે ની નેહએ મધેકું ચાવી ચઢાવી કે બન સુરૂરૂર... સપ દેતું ચાઇનું ! છું જમજો !

ભારીયો:-તો હું હાર એ કાકા આપણી ગાદીનું અંજીર કંઈ ચાવી આપવાનું નથી, છમાં તો હારા કોલકા ખારીને દોડાવતા છે.

પટેલ-હું એમજ દેહુ મોરીયા આપડી રેકડીને છની હાથે મેલી એવ તો હું વેહ અય કાણુ છરત જીને.

ભારીયો-અરે રેકડી બેકડીના ભૂકા ઉડી જાય. ને એ.જાગના ખાર વાળી જનએ કાકા જોજો જડહા જોવા કોઈ દોડો એવું કરતા નીતો પનછોતમ દાદાને પાણી પાવા પોંકી જડો.

એ પ્રમાણે ઠઠા ઠીઠીમા ચલચાણુ રોજીન આવી ચડેન્તુ ગાડી ધ.મી પડી એટલે ધનાભાષ બોલી ઉઠ્યા.

પટેલ-કેમ કેમ હરી આ આમ ડચક ડચક ચાલવા માંડી ? કંઈ ખીલી ખીલી નીકળી ગઇ કે હું-ને તો પેર્યા.

ભારીયો-અરે નહરે કાકા ! એ તો ચલચાણુનું ટેજીન અંજીરુ ! અંધ પાછો હારી કિમી રેતી છે તો !

પટેલ-હું તીમાંજ ઉતો હારો જાણુ—કે કંઈ આંકે બાંકે બાંકીયો કે હું. છું જમજો.

એટલે તો સરસરસર.....દેતી ગાડી ચાલતી થઈ કેમ કેમ
આ હારી ન હી હેલુ ઝાડ દેખી ભાડી કે હું જેતો પોચા.

મોરીયો-હારા તમે તો છેક ડોર જોવાળ દેહુ એકા તીયારના
હારા ગાંડા જોવાળ થઈ ગીયા છો. હારે એટલામાજ આમ આવરા
બની ગીયા છો. નો તો મમ્મદમા તમારા હું વેહ થઈ કાકા ડયુ
વહલુ થેમ જનું રેવાનું છે જે.

પટેલ-અરે હું વહલુ થે જનય હારાને એવું જોરથી બીડી રાખું
કે બહુ દુહમન માફક છું છાજો.

મોરીયો-તે તો તાજ ખબર પડહે તો ! પાછા આવછો તીયારે
હલામ કરહું.

પટેલ હં પોચા મોરીયા આ હંધા લોકો વાત કરતાં છે કે
મમ્મદ મામમા વાડાનું તો નામજ ની મરે, તીયારે હારા દોર
કંઈ ચરતા આહે દોર.

મોરીયો-હત તમારેકી..... મુમ્મદના દોર તે વરી માહ ચરતા
આહેકે અરે એ તો હહન આમ રેવું ફેવું ખાઈ !

એમ ગપામાને ગપામા ગાડી દેહ સુરત રેશનની નજીક આવી
પહોંચી મીલોનાં ભુગળાં અને મોટું ટાવર દેખાવા માંડ્યું-આમળી
વતી મીઠનું ભુમળું બતાવી ધનાભાષ એટલા.

પટેલ-અધધધ.....બાપ.. એહે...લુ ઉંચુ ! ઉંચુ ને ધેર !
ધેર ! હુ દેખાવું છે !

મોરીયો-(સુકીઠોકી) એજ છુરત એટલી પણ ખબર ની દેહું-
જાઓ-જાઓ પટેલકાકા તમે તો છેક રહ્યા જોવા છો !

પટેલ-કેમ હારા ફાપટા કે હું હારા મધી તારો બાપ હહરા
મને હું ખબર કે હારે છુરત અવું છે આ તો હારે ઉંચુ ઉંચુ ને

લાંબુ તુરીયા જેવું છે આવું હુરત આવો કંઈની હાર ! ધ-તેનેરીકા છું હમને એટલે તો ધરૂંધરૂં.....કરતી માડી સુરત સ્ટેશન ઉપર આવી-ઉભી .હી મળુર ! મળુર ! રેઠ મળુર ! એ હરીલાલ આ બળુ વીગેરે અનેક તરાહની કાલાહલ મચી રહી મોરીયાએ પટેલને કહ્યું ?

મોરીયા—એ કાકા ? છુરત આવવું !

પટેલ—એમ લે તમારે આ પાપડી જાલ ! હું ખેંછની ઉંચણ કરી કાથરો ઉપાડી લેતો છું હમને !

મોરીયા—ના, હુરત મળુર કરી લેતું ! ચાર પછલા ઉડડી લખતું !

પટેલ—તમરે જાય અ-લે કેછનલાઈએ કએવ તેમજ કરવાનો.

મોરીયા—હીક લલે લાવો.

એ પ્રમાણે પાપડી મોરીયાને આપી માથે કાથરો ઉપાડી ધનાભાઈ ચાલતા થયા. ધીરે ધીરે ધક્કા ખાતું સરવસુતાન દાદરો ઉતરી દરવાજા ઉપર આવી. પહેલેથી-માસ્તરને કસીમાં બાથેલી ટીકીટ બતાવી આપણા ધનાભાઈ એ દયા !

એ હલામ. માછતર છ એવ ! અમે તો મમમમ જતા છીએ ! છ હમજ ! આ પોર્વા પાછે પાપડી છે-ને મારી-છે માથાપરના કાથરામાં દેમરા ! તરેલા પાપડનો ચુરો ! ગોર પાપડી ને બે ચાર જાતના આથળાં છે ! બે લે છું વીચાર છે ! છોકુ ! નાછો કરવો છે. માસ્તર એકદમ ચીડાઈ ગયા.

ઓ યુ દેમ રાસકલ.

કહી એક ધક્કો માર્યો એટલે ગપ દહને આપણા ધનાભાઈ દરવાજા બહાર નીકળી ગયા, મોરીયા પણ ટીકીટ આપી પાછળ સરકી આવ્યો.

ધારે ધારે ધનાભાષને કુવા પાસે લાવી કાઢ્યો. ઉતરાવી મોરીયો બોલી ઉઠ્યો !

મોરીયે —એ કાકા ! લાવો લોટો હું પાણી ભરી લાઉં—તમે જરા નાહતો બાહતો કરી લો પેલી દારી અમણા આવી પોચહે ?

પટેલે મોરીઆના કડેવા મુજબ લેટો કાઢી આપ્યો. મોરીયો લોટો લઈ-ચાલતો ચયો. એટલે ધનાભાષએ ન રનાના એ ભાણા તૈયાર કર્યાં મેંર પો આવી પહોંચ્યો અને જણા નારતો કરવા ભેરી ગયા.

અ પછા ધનાભાષએ ઉપાવળને લીધે ઢેજરાં ભાંડ્યા વગરજ આપ્તને આપ્ત કાંસીકસી મેઢામાં ઘડેલી દંડા માંડ્યું મોરીયો પછા વખણી વખણી ગોળપાપડી મપામપ ગટકાવવા મડ્યો. એટલામાં ટન-ટન-ટન-ટન-લટાનો અનાજ સંભળાયો મોરીયો બેલી ઊઠ્યો.

એ કાકા ઉતાવર કરો હેલી આવી પેચી

પટેલે એકદમ હાથ ધોઈ નાંખ્યા. મોરીયો પટેલની રહેલી ગાર પાપડી ગલોકામાં ધલી લોટો લઈ ચાલતો ચયો. ઉતર ધુધનાડા બોલાવતી માડી આવી ઉભી રહી. મોરીયાને ગોળપાપડી ચાવતા વાર થઈ એટલે ધનાભાષનો ગભરાટની સાથે બકબકાટ ચાલુ થયો.

પટેલ—એ દારો ગીઓ કંઈ ? હલગે રવડાવી મારહે કે હું ! છે દારાનું અજી-ઠેકાણું ! એ તારું છતીયાનાછ ચાયરે મોરીયા આ દારા હયાં રહડી ચાપલા ! ઉં છેલો જતા તે બેઢાઓ કંઈ ! એધાયું હુ-હલરીનો કેથે માથુ મુડવા બેઢી મયો કે હું ?

એટલામાં ટનટન, ટનટન કરી ઘંટો વગ્યો અને સામેથી મોરીયો દેખાયો આવી પહોંચ્યો એટલે તુરઃ ધનાભાષએ વધાવા માંડ્યો.

એ દારા ગખરડી કાડ ! ગખરડી ! દારી ચાલી જતી છે ! હાલો મોરીયો આવી પહોંચ્યો એટલે તુરત ધનાભાષએ વધાવવા માંડ્યો.

કંઈ ગયેલો હારા ગદ્દા ! હેલી તારી દાદી કીયારની આંત્રીને ઉભી રહ છે. તે હરમ રાખવાની ઓહોં કે ! હરરા જેટલા ધટા વાહગા હારા બેરો હુંદા ચાલ ઉતાવરો નીતો રહ જવાનો-છું છપખો !

મોરારીયો—પાછ લેવા ગીએલોરે કાકા ! ધટો તો હારો પાંચ ગીએટનો થાયો ! ચાલો ચાલો, જલદી કરો તમોને બેહાડી દડો.

ઉતાવળા ઉતાવળા અને જલ્દા દરવાજા નજીક આવી પહોંચ્યા—દીકાટ બતાવી બંને પગથીએ દાદર ચડી ઉપર આવ્યા. એક ઉપડા બારણાવાળા બાનામાં ધનાભાઈ બેમાડી મોરીએ બારણું બંધ કર્યું સીટ સીટ, સીટની સાથે એન્જનનો વીજાત થયો અને ગડી ચાલતી થઈ-મોરીયાએ પટેલને સલામ લરી.

એ સલામ પટેલ કાકા આવ્યો !

પ્રકાશ પ મું.

હવ તારા પરમેહરની ! કંઈની હારો

પ્રિય વાંચક, પવનવેગે ગાડી સ્પર્શતું સ્ટેશન છોડી પસાન થઈ ગઈ. મોરારીયો ટગર, ટગર જોતો વીલે મે ઢે પાછો ફર્યો. આવજ્યા ધનભાઈ મુંબઈ તરફ ચલતા માડયા.

ધનાભાઈના કમ્પાર્ટમેન્ટમાં તેઓ સાથે ફક્ત ત્રણજ પેસેન્જરો હતા. જેમાં એક ચરોતર જીલ્લાના પાટીદાર અરુણ મેહનલાલ અને બીજા તેઓના મિત્ર જુલાભાઈ હતા જુલાભાઈ પણ પાટીદાર ગાંધીના એક એજ્યુકેટેડ-બ્રુવાન હતા. આ બંને પાટીદાર અરુણે ગાંધી અભિમન સાથે ધરાવતા-ભાઈઓની જીંદગી સુધારવા તેઓએ એક

પાટીદાર સુધારક સમાજ સ્થાપી હતી. જેમાં પ્રમુખસ્થાન અને સંકટરીતો હોદ્દો આપણા મોહનલાલ ભોગવતા.

આ બ'જુ ધનાભાઈ તો બેઠા ત્યારના કેથળો ખોળામાં રાખી - એકીટમે જતીની સામે ટગર ટગર જોઈ રહ્યા છે.

આ નવા મેકરના માણસને જોઈ આપણા મોહનલાલ અને બુલાભાઈ વીચારમાં પડી ગયા. ઝડ કેંસલો લાવવા મોહનલાલે ધનભાઈને પ્રશ્ન કર્યો ?

મોહનલાલ—ભાઈ આપનું નામ શું કર્યા પધારો છો.

ધનાભાઈ—મારું નામ ધનો અત્ત મમમ્મ બતા છીયે બાપ.

મોહનલાલ—હીક બલે કર્યા ઉતરવાના છો ?

ધનાભાઈ—એ હાર તેજ તો હેલુ હુ કેવાતુ છે ચાલો...ગેટ ચલીગેટ.

મોહનલાલ અને બુલાભાઈ હસી પડ્યા વધારે બજાવાની જગાસાથી મોહનલાલે ફરી ધનાભાઈને સલામ કર્યો.

મોહનલાલ—હીક ત્યારે તો આપણો સંગાય છે. વઃ મુંબઈ શા માટે પધારો છો કર્યાના રહીશ છો જ્ઞાને કેવા છો.

ધનાભાઈ—ઓ આપરે હાર આટલું બધું લાંબુ લપછીદાર જેવું પુઢો તે ઉ હારો ગામડીયો હી રીતે જવાય આલુ તમે તો માછર છેઓ ને ઉનો હારો ગામડીયો છેમ છું જમળ જો એક એક પુઢો તો વેરે ખુલાછો ઠરં.

મોહનલાલ—હીક બલે બલે લાઈ મલગશો નહિ લ્યો એક એક પુછુ આપ કર્યાના રહીશ છો.

ધનાભાઈ—હુરતની પાછે પારડોલી કજવાના મેતા ગામમાં રેતા છાએ છું જમળ ?

મોહનલાલ—શી ન્યાત હો ?

ધનાભાઈ—કણખી ? હેલી પટલીયા કેવાતા છેને તે હું હમળ ?

કણખી શબ્દ સંભળ્યો એટલે આપણા મોહનલાલ તો સડકળ થઈ ગયા. હમવનું કોણ જાણે ક્યાં ખસી ગયું અને હાથ અને દુરના સુસસકાર નીકળી ગયા.

આવો મઝાનો તાકડો કંઈ આપણા ભુલાભાઈ ચુકે એવા નહોતા તુરંત જ જીવાને ટચકો કર્યો.

ભુલાભાઈ—લ્યો ભઈ એ તો તમારા માતી બધુંજ છે. કરો ભાઈ સાથે સમાગમ કે ઉધડે આંખ સુરત અને સુરત જીલ્લાના પાટીદાર બન્યુંએના કારભાર કેમ ચાલી રહ્યા છે ? કેમ મારા મોહનભાઈ મૈત્ર્ય ધન્ય કર્યું. બોલો તે ખરા મારા પાટીદાર સ્પર્ધક સમાજના સેક્રેટરી સહેમ, કેમ આમ સુઠ ખઈ ગયા, પુછો તો ખરા ભાઈને કે તેઓ 'લેઉવા પાટીદાર છે કે કડવા ?

મોહનલાલ—ઠીક ભઈ ઠીક કરો મસ્કરી તમારો વખત છે વાઈ ધનાભાઈ આપ લેઉવા પટીદાર છો કે કડવા ?

ધનાભાઈ—કાણુ હારો કડવો છે એ કડવાનું તમારે તં / હુ હમળ અમે તો હારા માણુદ છીએ ખચર ની ઓય-અમારી તો મોટીનીયાત છે ને એવું હાઈ કે બહુ આમ બારમાપર બારમા ઉડે-લાકુ હેલા ગોર ગોર ? ને મધરા મધરા આવતા છે તે ? હારા લડવા ? હુ હમળ ને વરી દુરતના છપાટા ની હાંબરા ઓય ? તતિા એવું હાઈ આમ-બહુ દોહો મરી ગીયા કે ધારી દુપ્પાક ? દોહી મરી મધ કે મગજ દુપ્પાક ? હું હમળ ? ને વરી એવું હાઈ કે વહિ પહાંડ ની પડી કે હેલા કામરીયાપર છઈ કરી દેવાની કે ખલાહ. પુછાએ હું હમળ ? છે તમારે તં એવું ? થંટા ઓય તીયારે !

આ મેં હું બાપુ ને લાંબુ લેકચર સાંભળી મોહનલાલ અને
લુલાભાઈ ખુબ દરવા, દરવા હસ્તાજ મોહનલાલ બોલ્યા.

મોહનલાલ—લુલાભાઈ ? આ ગમાર કહે છે શું ?

લુલાભાઈ—મત્ય કહે છે ભાઈ. અક્ષરે અક્ષર સાચો કહે છે
મગજની મુમારકાયાદીની મો.....ટી ન્યાત જમાડે તેનું નામ બડેખા ?
વળી બે ચાર બેરી બદલે ત્યારે તો સુસ્તના પાટીદાર ગ્રહણની
ગણતરીમાં આવે ? ભાઈ સુસ્તની મુરત પાપાએ નું પીગજી તો બાપું
લાંબુ છે વળી આગળ ક્રોધ વખત નવરામમાં વાત

મોહનલાલ—વાઝ કીક બલે ' લુલાભાઈ ? મારા ધારવા પ્રમાણે
સુસ્તના લેઉવા પાટીદાર કરતા અમદવાદી કડવા પાટીદાર કાંઈ
સુધરેલા ખરા ?

લુલાભાઈ—તો ' વાહ વાધો શું બિચારા લેઉવા પાટીદાર
બધુઓએ મરણની લાજન કીયાનો પ્રચાર બધ ક્યો ત્યારે આપણા
સુધરેલા ભાઈઓએ દસાના લાડવા અને અગીયારમાના દુધપાક પુરી
લેડાવવા શરૂ કર્યા કહો કેવા બહ દુર બંકા

મોહનલાલ—શું કહું ભાઈ દસા અને અગીયારમાં તે વળી શું !

લુલાભાઈ—એ બધીએ હું તમને આગળ મુબંધમાં કેહ
દીવસ ફરસદે વાત કરીશ. હાલ તો આ બિચારા ગામડીઆ ગમારનો
કાથળો ઉતારનો નહિ તો મુબંધ પોંચના અડધો થઇ જશે.

મોહનલાલ—મલે ભાઈ જેવી આપની મરજી ! ધનાભાઈ આ
કાથળો ખોળામાંથી નીચે મુકી દેયોને. ખાલી શા માટે બાર ઉપાડી
રહ્યા છે.

ધનાભાઈ—હું કેતા છોએ ! કાથળો નીચે મુકું ! હાહરાએમિ
ખમર ની ઝોય કે અંદર જોખમ ભરેલું છે.

મોહનલાલ—એમ જીગડ શું જાઓ છો જોખમ હેય તે કાઢી ઓસીકે મુકો. પણ જીમું સામાન તો નીચે રાખી દ્યો. બધા માણસ તમને બેસવું સુગમ પડે.

ધનાભાઈ—અં-હં-નીરે ભાઈ હાઈ બધું જોખમ ? કાફુ હું ને રેના હું દઉં.

મોહનલાલ—વાર એટલું બધું તે શું જોખમ આપો કાઢજો બરી ઉપાડી લાવ્યા છો ?

ધનાભાઈ—હું કેમ હાઈ ? જુઓ મણો ઢેખરાં છે ? તળેલા પાપડનો ચુરો છે ? ગોરપાપડી છે ? વરી બેચાર જનના આથણાં છે છું હમજા ?

મોહનલાલ—બધું સમજા મહેરબાની કરી રાખી દ્યો કાઢજો નીચે મુકી દેઓ તમારા એ સામાનનું જોખમ મારે માથે. તમને તમારો કામજો ચર્નાશિડના રોજને સહી સલામત સોંપવો પછી છે કાંઈ વાંધો દ્યો આ વચન.

મોહનલાલે ધનાપટેલને વચન આપ્યું એટલે કાઢજો નીચે મુકી પટેલ બત્તી સામે આંખળી કરી બેલી ઉઠ્યા—

એ ભાઈ ઓ હે.....હું લપક લપક ધીયા કરતુ છે તે હું છે હાઈ કીયારતુ ઉ બેડો તીયારતુ લપકીયાજ કરતુ છે ? બલી બલી જાતના જાનવર જોવા પણ આ વું તો હાઈ દીડેલુજ નહ ? છુ હમજા ? હારી વીલાતી ચકલી છે કે હું ?

મોહનલાલ અને હુસામાઈ ખડખડ હસી પડ્યા.

વાહ ખુશ કરી ધનાભાઈ આખર કરી ખતમ કરી નાખી તમારા કવો પેસેન્જર અમને અમારી જાંઘણીમાં મલ્યો નથી. હસવી હસાવી

અમારો જીવ લેવા ધાર્યું છે કે શું છે ? ભલા માણસ એ તો ખતી છે ખતી હવે.

પટેલ — ઓયતી ? હુમે કંઈ નીનીકરતો, ગાજતેલના ખડીયામાંથી તો હુમે નીકરે હુમે ? છુ જમજ ? આ તો હર નમે મને કમાવતા છેઓ.

મોહનલાલ — તે આને શું કંઈ આસલેટનો ખડીયો છે જે હુમાડો નીકળે. આ તો ધલેકટ્ટીક ! ધમેકટ્ટીક.

પટેલ — ઓય તારી માની એક અસતરી ફાફ ? હારી આવી ? વાહરે ભાઈ વાહ ? હાહરી ગડીવારી જરકાર તેંતો કંઈ કંઈ ખનાવી લાઘજુ દેખું ? છું જમજ.

એટલામાં વાયુવેગે વહન કરતી પેસેન્જર ટ્રેન દમણુ સ્ટેશન ઉપર આવી ઉભી રહી. ધનાભાઈ ગભરાઈ બોલી ઉઠ્યા હાર આઘજુ કે હુ ?

મોહનલાલ — નહિ બધ અ તો દમણુ છે મુંબઈ તો સવારમાં અ વશે હવે સુખેથી સુઈ જાઓ જીવો વખત ધણો યઈ ગયો છે એમ કહી આપણા મોહનલાલ અને ભુલાભાઈ પોતાના ખીસ્તરા ઉપર સુઈ ગયા.

ધનાભાઈ પણ એક જાણુ સુતા સુતા વિચાર કરવા લાગ્યા.

હવારમાં હાર મુમ્મઈ આવહે આપડે તો તાં રોક્ષધજી ઉતરહું ? ચાલહુ પણ હુરતી ! એકજ દાડમાં આખા મમ્મઈને હારને ઉંધુ વારવુ છે ! હારી હવાર કેમની પડતી ! હારો પરમેહર પણ ઉધો દેહું વેસો હવાર પડતોની ? જો હારી અજી પડી નઈ —

હત તારા પરમેહરની ! કંઈની હારો.

એમ લવારો કરતાં આપણા ધનાભાઈ નિદ્રાદેરીને આધીન થયા હ્યેઃ સાહેબજી હવે તો મળજો ધનાભાઈને સુખમાં.

સમાપ્ત.

ॐ धर धरनी शायुगार ॐ

ଅତୁର ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରୀ ବିଳାସ

અથવા

મનહર સરખા ગરબાવળી

મુલ્ય માત્ર દશ આના

આ ગરબાવળી આધુનિક સમયને અનુસરી પ્રગટ કરવામાં
આવી છે જેની અંદર ગૃહસ્થ સ્ત્રીઓ અને બાળાઓને આપ-
વામાં આવતું સંગીતનું જ્ઞાન જેને માટે જોઈતા સ્ત્રીપયોગી
ગાયનો, ગઝલો, ગરબાઓ વિગેરેનો મોટો સંગ્રહ કરવામાં
આવ્યો છે જેમાં સીતાજીની કાંચળી વૈદરબી વનવાસ સત્ય
બામાનું રૂપાણું, રાણાજીના વિવાહ, લગ્નના ગીત, અવરણીના
મોઝાજા, જનોઈ વીગેરે વખતને અનુસરી એટલી તો ઉપયોગી
બનાવી છે તેના પ્રમાણમાં કોમત કાંઈજ નથી. જેઝડ કાગળ
ઉત્તમ આટપેપરના ટાઇટલ સાથે.

ଆଉଁଷ ଶିଳ୍ପୀ,

ધી “ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર

સલાબતપુરા-સુરત.

તૈયારજ છે ! આગેજ ખરીદો તૈયારજ છે !
ભજવવા લાયકે ત્રિઅડી અનિહાસિક તાટક

કાળો પહાડ

અથવા

ભારતનું ભાવિ.

કિંમત માત્ર આના આઠ વી પી. અર્થ જુદું
જો તમારે નાનાં અને સસ્તાં પુસ્તકો ખરીદવા હોય
તો જરૂર એકવાર ચોટર આપી ખાત્રા કરો

વાંચો

આ ચોપડીના જેવીજ હાસ્યરસથી ભરપુર

અડવો.

મૂલ્ય આઠ આના.

મળવાનું ઠેકાણું—શ્રી “ નવચેતન ” પુસ્તકાલય.

ટાવર રોડ, પોલિસ લાઈન સામે, સુરત.

લખો—શ્રી “ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર,

સલાબતપુરા, સુરત.

